

Narodni list.

Pučki list za politiku i pouku.

„Narod bez narodnosti jest tielo bez kosti!“

Br. 30.

Volosko-Opatija u četvrtak 24. srpnja 1902.

God. III.

1822 * 1902

ŽIVIO DR. DINKO VITEZIĆ!

... I velika se ideja rodila — i u Velikome Jurju našla apoštola svoga.

A našla i pobornika — junačkoga zatočnika, koji je u tamno, u doba jadno ustao — i za nju, za velebnu tu Ideju prelomio prvo svoje koplje.

I doviknuo svijetu: — Hrvati u Istri su bez slobode; zlo se na njih survalo veliko; rieč se njihova materinja zatire; po njima gaze tlačitelji, kô po niemoj zvijeri; otimlje im se pravo na obstanak — ubija ih se, tlačí, davi: Sviete pomozí!

Tako je grmio njegov glas u ono doba tamno, jadno.

A svijet? U čudan prasno grohot i rugajuć se odpozvrao: — Hrvati u Istri?! Ta odkud Istri Hrvata?

Ali On ne klonu: Gvozdena je u njega bila anaga i volja, a tako je bila neukolebiva i postojanost, kojom je zagovarao pravednu i svetu stvar naroda našega. I dogodilo se, da se svijet nije dalje ni smijao ni rugao, već je ako i preko srca, priznati morao, da nas u Istri ima — Hrvata.

Ali taj gromki glas zatočnika našega iz davne dobe nije mogao minuti, a da ga nije čula Istra, već je nošen daškom rodjenih naših gora preletio Istrom od sjevera do juga, od istoka do zapada, preljevajući se u drage i doline, dopirući u koljebne uboga našega kmeta, koga je na taj neobični glas podišao čudan, no tako prelestan srh.

I sa mučeničkih se glava našega istarskoga patnika skidale trošne kape, — a na bledim usnama drhtalo jedno ime: Vitezić!

Slavno ime! u kome je u ono doba tamno i jadno bilo usredjeno sve što može da potakne narod na živi pokret, na boj za svoje pravo i slobodu svoju.

Prvi ga je shvatio i prigrlilo drevni Kastav-grad — Šparta bojne slave naše i preporoda našega.

Tu su već bili izletjeli iz gnjezda sivi sokolčići, koji su nešto kasnije imali da zadive svijet svojim žarkim rodoljubljem, ustrajnošću i postojanošću u borbi za narodne ideale.

I ti se sokolovi postavili njemu uz bok i pratili ga, starca vodju, dokle se držao na poprištu, a i danas, kad se, shrvan godinama i nemoći povukao u svoj tako zasluženi mir, oni, ti dični sokolovi, gledaju u njega kao u uzor čovjeka, uzor poštenja i značaja.

Dr. Dinko Vitezić je velika pojava u životu našega preporoda u Istri, a tako su i velika i neprocjeniva dobroćinstva što ih je on u više od trideset i pet godina napornoga i mučnoga rada namaknuo narodu našem.

Potekav od ugledne i rodoljubne obitelji On je htio da čisto i svjetlo očuva tradicije svojih predja.

A u tome je i uspio.

I kao djak i kao kasniji činovnik On je svagda i svagdje i u javnome kao i u zasebnom životu znao usdržati sebe na onoj visini, kamo ga postavila žarka njegova misao i plemenita njegova duša.

A što da kažemo tek o njemu kao o političkom čovjeku? Bez obzira na svoju karijeru koja bi mu obzirom na velike njegove sposobnosti bila namakla velikih časti. On se dao birati za hrvatskoga zastupnika Istre u doba, kad je hrvatstvo u Istri bilo pukom utopijom.

Bilo to god. 1873.

Od toga doba pa do god. 1891. njegova je muževna rieč odmičevala u bečkom parlamentu iznašajući sve nepravde kojim je tuđja sila davila od stoljeća jedan naš narod u Istri. — Nego taj riedki rodoljub nije sustao ni onda, kada se radi starosti i nemoći odrekao svoga zastupničkoga mandata, položiv vodstvo stranke u mladje i ne manje izkusne ruke.

On je i za tim utjecao u naš javni život a s kakovim uspjehom, to zna najbolje naša Družba sv. Cirila i Metoda za Istru, koja se je pod njegovim predajedništvom uzdigla do takove zamjerne visine.

Ali nije zadatak ovoga članka, da iznese sve što mi dugujemo našem Viteziću.

O tom radu, o dobroćinstvima i dičnim djelima Njegovim imati će da svoju kaže Poviest — o čovjeku pako govoriti će do vjeka zahvalno srce istarskoga patnika.

A to srce progovorilo je i danas — na dan osamdeset-godišnjice narodjenja velikoga našega Starca, a progovorilo je dubokom zahvalnošću i neizkazanim udivljenjem.

Jest, oči istarskih Hrvata okrenute su danas na Krk, na rodjeno ostrvo staroga našega vodje i prvaka. I te oči rešo do dvie suze: jedna je suza radosti, što nam je Bog do danas uzdržao dobroga Starca u životu, a druga je suza tuge i žaljenja, što nam nije dano, da taj riedki dan proslavimo što ljepše i svečanije.

Drugud bi se zasluge, kakove su one našega dičnoga Starca, ovjencale zlatom i biserom, pa bi uza sve to svaki i najveći sjaj bio premalen, prebled za dostojno proslavljenje tolika uma i tolika srca.

Nama, istarskim Hrvatima nije dano ni toliko. Naša je bieda tolika, da su nam svi izvanjski bučni i sjajni izkazi upravo onemogućeni.

Ali uza sve to današnji je dan, dan naše narodne slave.

Naše duše, naša srca, naše mišli bavit će se danas s dičnim našim Starcem, i u duhu će mu se klanjati svi, koji ljube ovu Istru našu.

A tako i naš „Narodni list“, komu je zadatak, da na ovaj našoj, teškim kušnjama tako izpostavljennoj točki brani i zagovara misli koje su u tako tucanom savezu s imenom dra. Vitezića, i taj naš list pridružuje se danas svim istarskim Hrvatima i dičnomu svečaru kliče oduševljeno:

Svevišnji neka divnoga našega Starca Vitezića usdrži u životu još mnoga i mnoga ljeta, a kao krajnju nagradu za sve što je dobra učinio narodu našem, neka mu podijeli veliku milost, da doživi slavu i slobodu naroda, za koga se je on toliko borio.

Živio! Živio! Živio! Dr. Dinko Vitezić!

Osamdesetgodisnjici Dra. Dinka Vitezića.

Bijaše noć, svud Istrom crna tama,
Tak jedna zvijezda svjetlila je sama
Na nebu gore
Kô predznak nove zore — —
Sa te je zvijezde sasla biela vila
Nad Tvojom zibkom spustila je krila,
U čeoce te poljubila malo
I tužnoj Istri svitati je stalo:
Kad Ti se digô na junačke noge,
Da naše pitaš, kad si grmô jako:
Podigni glavu, izmâčni rođe,
Podigni glavu, ti si dosta plâkô
Mučenik pravi, raja bez slobode!
Na Tvoj je poziv Hrvat glavu digô
U tužnoj Istri stresao je igô — —
— Pa eto minu osamdeset ljeta
Što prvom Te je poljubila majka,
A Tvoja glava staracka i sveta
Još gleda kako danas brodi šajka
Po našem moru, što sokole nosi,
Na svaki uspjeh sjena ti se rosi
Od milja žarka, pa i od ganuća
Ti prvi zreče našeg uskrenuća!
Gle Istra danas prvo bere cvieće
I lovorjem Ti ovjenčava glavu,
A rodna vila po hrvatstvu lieće
I cijelom rodu Tvoju priča slavu!

Z a d a r. Rikard Katalinić Jerešov.

Istarski sabor.

Sabor Istre počeo je zasjedati dne 21. junija a svršio dne 15. Julija na večer. U to vrijeme bilo je obdržavano u svemu devet sjednica. O prvih šestih mi smo jveć izvještali. Preostaje nam još izvjestiti još o posljednjih pet. Učinit ćemo to kratko.

V. sjednica obdržavana u utorak dne 8. jula.

Odmah početkom sjednice morali su naši počuti talijanske zastupnike skupa predajudnikom u ustanovah saborskoga pravilnika.

Bartoli u ime Talijana bio je predložio, da se zast. Mandića pozove na red radi toga što da je nazvao predsjednika „pulcinella“ i „buratin“. Predsjednik dao je o tom glasovati i gospoda Talijani su glasovali. A to po pravilniku neide. Prigovorio njim je s toga u ime naših zast. Spiničić. Rekao njim je također, da je zast. Mandić na rieči koje je izrekao bio izazvan tim što je galerija budila i umemirivala, što ju je predajudnik blago pozivao da bude dobra, i što nije vršio svoje dužnosti kako bi bio morao.

Kako su Talijani maleni, pokazali su tim da su postavili dugu interpelaciju na c. kr. vladu radi toga što je poštarom u Baderni bio imenovan Hrvat Iskra, a ne

kakov Talijan ili Niemac, u onom čisto hrvatskom mjestu. U interpelaciji ima i kojekakvih demuncijacija.

Imenovalo se je članova i zamjenika u privrnu komisiju za osobnu dohodarinu. Naši zastupnici izvanjskih občina imali su izabrati u tu komisiju dva člana i dva zamjenika. Izabrali su dakako naše ljude i to kao članove Pavla Tomašića posjednika i trgovca u Opatici i Karla Šiškovića posjednika i trgovca u Črnomkalu; a kao zamjenike Josipa Kurelića trgovca i posjednika u Plićanu i Antona Radoša posjednika u Radoših kod Višnjana.

Ovdje opasamo da je prije bio član, izabran od talijanskih zastupnika izvanjskih občina „Anzulo Stiglih podeštâ od Apriana“, a da su ga ovaj put izabrali zastupnici veleposjeda za „soštituta“. Svakako jedan „avancement“, jer su ga sada izabrali zastupnici veleposjeda iliti „gran poseša“. Kako da bi on spadao u taj veliki „poseša“.

Kod izbora sa strane naših zastupnika pokazali su Talijani svoju mržnju napram hrvatskom jeziku. Imena kandidata u rečenu komisiju, i što su oni i gdje stanuju, bila su pisana hrvatski. Obojica tajnika rekli su da ne znadu što je na odnosnih ceduljah napisano i izručili su ih predsjedniku. Predsjednik je pomoću tajnika zemaljskoga odbora ipak saznao što je na ceduljah napisano.

Drzovit postupak gospode tajnika dao je kod sljedeće točke povoda kratkoj razpravi. Ovlaštilo se je zemaljski odbor da nekoga Fabro privremenoga zemaljskoga činovnika oslobodi od nauka i imenuje definitivnim. Zast. dr. Laginja izjavio je u ime manjine, da će i ova glasovati za to, predpostavljujući da Fabro zna hrvatski, i u koliko ne znade, da će se naučiti. Istodobno je dr. Laginja prosvjedovao proti prije navedenom postupku gospode tajnika. Oni, kao odvjetnici, da stalno ne tjeraju ljude iz svojih pisarna ako govore hrvatski. Mržnja Talijana na hrvatski jezik nebi se smjela nigdje pokazivati. Samo međusobnom ljubavi mogli bi napredovati.

Tajnik Ventrella htjeo je pustiti riečni izpričati postupak svoj i svoga druga. I Rizzi je to isto kušao, za da uvriedi Hrvate još više. Rekao je da misli da nije još doba došla da bi talijanski zastupnici imali učiti se hrvatski, da bi rađe učili koji drugi jezik kad bi već imali učiti se još jedan i da sabor ne mora gledati da li njegovi tajnici znadu hrvatski ili ne. Inače veli, da mnogi činovnici zemaljski znadu hrvatski i da se preporučuje učiti ga onim, koji ga ne poznadu. Dr. Laginja predbacio dru. Rizzi-u omalovaživanje hrvatskoga jezika, a Rizzi hoće da se i u tom obziru opere.

rokal mi je on. Ja ni sam ne znam kako je semo prišla.

Pozdravili smo se i šli smo na drugi obruč.

Tamo smo našli va jednom velem kasune od najtvrdjega kristala zaprtega kapitana V. Alčića. — Ča delate tu? rekao sam mu ja. A on mane: — Moram tu bit za kaštig. Pak kamo su me ovo stavili? Justo va kristal, ki me ni nikada pijažal. Na to ti doletli Jure, vas vesel mašuć z jednim rogom v rukah. — Ča vam je šior Jure, pital sam ga ja. — A viste, rekao mi je on — malo prvo sam jednemu vragu zibil jedan rog z glavi i ne dam mu ga, znate? Ja sam se malo s pod brka podsmehnu i šli smo ja i Dante na treći obruč.

Tu je bilo velega šeršura. Čul se je silni vapaj. Ča je to? Pogledam — a to ti za jednim čovekom prez brate leti mali vrazić i sve ga taku z debelimi mažzi od žukvi. — Ča je storil on čovek, upital sam ja Danta. A Dante mane: — On čovek je smrad kakoveh ima malo. Ja se sramim, da je rođa kalabrežkoga. On je daval 100 fiorini ki će mu oca ubit. Nego guarda i passa i non ti curar de lui“. I šli smo na četrti obruč. Tu je sedel jedan čovek pred jednim stolom na kemu je stal jedan kvartin. Svaki čas bi potegnul ruku za bocom, da

Sav sabor prihvatio je predlog, neka zemaljski odbor uradi kod c. kr. vlade, da se u Istri može povisiti potrošarina na pivu. Kakva je, dobra je za pokrajine koje privlađuju pivu, al nije za našu, u kojoj se privlađuje vino. C. kr. vlada šini se da neće o tom čuti.

VI. sjednica obdržavana u četvrtak dne 10. Julija.

C. kr. namjestnik po nalogu c. kr. ministra pravosuđa poziva posebnim dopisom predsjednika, neka sabor već jednom reče svoje imjenje glede prenosa c. kr. okružnoga suda iz Rovinja u Pulu, i glede ustanovljenja kotarskoga suda u Dolini. Zakon je, da o takovih stvarih reče i sabor svoje imjenje. Vladi bi dosta da se sabor izreče ovako ili onako. Al istarski sabor neće da se izreče. Bio je pozvan u istoj stvari već više puta, al šuti. Šutio je i ovaj put. On, njegovoga većina, ne mari ni za zakon, ni za pozive ministra ni namjestnika, kada to Talijanem ne stoji dobro. I vlada šuti, pusti da rade što hoće. Kako bi bila posve drugačija, kad bi tako postupao kakav slavenski sabor.

Zemaljski odbor a s njim i financijski saborski odbor predlaže da se glasuje za troškove za izradnju nacrti i u obće za priprave za željezničku prugu Poreč-Kanfanar. Svi su talijanski zastupnici u tom složni samo Pazinčan dr. Costantini bi htjeo da se čini nacrti za prugu Motovun-Pazin. — S njim su hrvatski zastupnici i govore u istom smislu dr. Dinko Trinajstić i dr. Laginja. Prva se predlog financijskoga odbora u ujedno se nalaže zemaljskomu odboru da „študira“ također prugu Motovun-Pazin. To samo za malo praha u oči baciti.

Kod obračuna školske zaklade za godinu 1901. govori zast. Kompare. Tako i sljedeći dan kod škol. proračuna za 1902. On kori postupak c. kr. zemalj. škol. vieća. Za škole pobire novca, a neutraža škola gdje bi morao. Pašta 17.000 hrvatske i slovenske djece da se klata i rastu bez da uživaju ikakve pouke.

On, a za njim i dr. Laginja obara se na školske oblasti osobito radi toga da ne otvaraju škola u Plaviji, ni one u Brgudcu, gdje su ljudi velikim žrtvami sagradili školske zgrade već prije više godina Vladinim zastupnik šuti. — Neima ga koji bi c. kr. oblasti uzao u obranu proti posve opravdanim prigovorom.

Na ime manjine predlaže Kompare, da se pozove c. kr. vladu da povisi svoj prinos za škole, bar na 150.000 K godišnjih — al pod uvjet da se ukinu školske takse, i da se ustanavljaju škole tamo gdje bi se po zakonu moralo. Talijani bi bili za povećanje prinosa sa strane države, al nisu ni za to da se ukinu školske takse ni za to da se

će ju prinest na usta, ale boca se ne da od stola, kako da ju je neki prikolal. A čovek se je vas potil od vele želj. — Ča je učinil on čovek, pital sam ja Danta da se onako maši. — Grešil je, rekao mi je Dante, zač se je za života pjsdašil s čovekom, za kega je c. k. kunišlijer od governa Fabiani rekao: da bi za beći storil i takovo delo, za ko se gre va pržun.

Na petem obruču opet strašan šeršur. Kega ti ja tamo vidim? — Šrajberčinu! Tebe kako da ga vetar nosi, a za njim nekoliko Veprinčani, vapjuć: — Daj nam listi vanka! listi nam daj vanka! — A on je vapil: — Pustite me. Anxulo ih ima. Ja vam dam pošteni besedu da ja ih nisam pokvaril. A Anzulo z jednega kutića: — Ne verujte mu, ne verujte mu. Bil je pul mane na južine pak — A Šrajberčina: — Ni istina, pitajte Kristića — ja sam čist kako mleko! Ma Lepričau su celo vreme za njim tekli i vapili, neka njim da listi.

Va šestem sam našal Krapulin z Dragi kako ga taku neki Moroti. — Ča ga tučete brižnoga? rekao sam ja. — On je jedanput nas tukal, a sada tučemo mi njega.

Na drugoj strane tega istoga obruča našli smo jednu dugu s suhu stampelu, ka je brojila šestice. I rekao mi je Dante: — Vidi ova ženka ovde. Ona je nekada dobila

ustanovljaju škole među našim narodom. Oni bi novce rabili za kakva talijanska rekalku ili kakov talijanski ženki licej — to sve i s našimi novci!

Isti postavija predlog da se učiteljske plaće prema lani postavljenu predloga zast. Spiničića urede po dobi službovanja i povoljnom uspjehu. Većina zabacuje taj predlog.

Prihvata se predlog Kompara i drugova, da se pomoćnim učiteljem, svećenikom koji drže školu, ponešto poveća nagrada za njihov odnosni trud.

U toj sjednici, dne 10. Julija, bili su izabrani članovi zemaljskoga odbora. Gradovi, veliki posjed i cijeli sabor izabrali su Talijane u zemaljski odbor, zastupnici seoskih občina Hrvata. Tri Talijana, jedan Hrvat, u pokrajini gdje ima dvie trećine Hrvata sa Slovenci.

Zemaljski odbor ili junta sastoji iz ove četvorice:

Dr. Chersić Inocent (odrvjetnik), Dr. Cleva Ivan (lječnik), Tomasi Augustin (posjednik) i Dr. Trinajstić Dinko odvjetnik. Zamjenik dru. Dinku Trinajstiću je Dr. Matko Laginja. Sjelo zemaljskoga odbora je u Poreču. Zemaljskomu odboru predsjedja zemaljski kapetan, a to je još sad stari Campitelli.

Domaće vesti.

Osamdesetgodisnjica presvj. gosp. dra. Vitezića. Danas slavi presv. g. dr. Dinko Vitezić osamdesetgodisnjicu svoga narodenja. Mnogobrojnim čestitkama, kojima će danas haran narod sa svih strana domovine naše obasuti dičnoga starinu, pridružuje se i naš „Narodni list“, koji eto prvog puta izlazi u svečanom rubu. Maleni je ovo dokaz odanosti i velika štovanja što ga mi osjećamo spram jednoga našega prvaka i velezaslužnoga pokrovitelja družbe naše, ali i ovo malo neka On blagoizvoli primiti kao izraz naše ljubavi i velikog priznanja, a tako i želju našu, da nam ga Bog poživi još na mnoga i mnoga ljeta. Živio!

„Narodni list“ zapljenjen. Oblasti su nam zaplenile naš zadnji „Narodni list“. Mi smo za naše vredne čitatelje priredili drugo izdanje.

Jeli ovo moguće? Čujemo, da su va nekeh mesteh žandarmi zaplenili i drugo izdanje našega „Narodnoga lista“ ko ni bilo zapljenjeno. Koliko je na tem istine mi ne znamo, ali obradmo se ovim na svu gg. trgovce, koji prodavaju naš list da nam odmah javu, jeli im koji od žandara zel ki broj „Narodnoga lista“ na kem je bilo štampano „Drugo izdanje“. Mi to pitamo za to, zač nama je stalo do tega, da se zakon vrši kako treba, a ne da se neki ter neki s njim igraju po svojoj volje.

na lakat za puno tisuć fiorini i kako se ne more nikako konšolat sada prebraja šestice ke je okole pobirala — i misli da će s tem poravnat svoji računi. I te šestice će ona brojit sve do sudnjega dneva. — Povera animu i rekao sam ja i šal sam dalje. Tu sam našal i Kralu i one ke piju mleko. Njim je jedan mali vrazić zabadal iglu va jezik. Na šestem obruču opet samanj. Jedan čovek ki je puhal kako jedan veli puh nosil je na rame opatijeki kazin, a akcionisti od tega kazina su za njim s korbači tekli i vapili: Na cestu si nas hitil, na cestu — moštro!

Na sedmem obruču smo našli Dnardića. On je stal pod posteljom a pred njim je stal na straže Ivak.

Osmi obruč je već bil dosta škur. Mi smo videli samo kako okole njega obleta jedan grdi crni tić. — Ki je to? pital sam ja Danta. A Dante meni: — To ti je neki meštar, ki je jedanput bil va Sezane. Smrad je to kakoveh je malo na svete. On je storil dosta zla izdal je svoj narod i prevaril već od jednu ženu.

Od tuda smo pogledali dole na zadnji obruč. Majčice moja mila i draga, ča ti je mane tokalo videt. I sada mi gredu vlagi vajer kada pomislim na onu strahotu. Do pasa zagnjereva va blato stale su dole, kako da bi va jednoj širokoj fofje, tri glavi:

PODLISTAK.

Pačuharije.

Pape Satan, pape Satan, alappa.
(Dante Alighieri: Inferno C. VII.)

I mi smo se našli kako na jednoj strahovitoj kotline, ka je bila razdeljena na 9 obruču. Ti obruču su se prema dnu sve više suzevali, a bili su jako široki. Na prvem obruču sam našal lovrausku fameju. Videl sam Minjinjanje, ki je va jednoj teškoj zibelu zibal onega malega z Visoč. Pital sam ga, ako mu je teško to delo. — I kako teško, rekao mi je on, a ča je još huje, je ču ovu funcion morat delat sve do sudnjega dneva. (On s srjenom bradom je delal postoli. Čavli su bili od ognja a keža od vrasje koži. Ti postoli je delal za gospodina Belcebuba. — Che mestier, rekao sam mu ja. — A ča čemo no, rekao je on. Pital me je no vitati z Lovrana. Ja sam mu povedel ča sam anal, naime da je Ferdinando bil zbran za podeštâ, ale da se je za siguru spronfundal i on dole. A kade je Jeletić? pital sam ja. — Jeletić je ostal visec na jednoj smokve. On se je skupalul. — Blaže njemu rekao sam ja. A kako sam videl puli njega jednu praznu kaselu, pital sam ga, odkuda njemu to. — To je prazna kasa od svetega Juri,

Mi poštujujemo žandare morda nekoliko više nego neki drugi ki znaju proti njim pisati i grdo lažati, ali mi želimo, da i neka gg. žandari nas poštuju.

M a r a n g o n.

Izvršujuć pučkih škola u Kastvu. Primi smo to lepo izvršujuć i kada smo ga pročitati očutili smo upravo neko ugodno zadovoljstvo. To zadovoljstvo dolazilo nam je od misli kako naša mila Kastavščina lepo napreduje i kako ta dična občina zaslužuje da ju se postavi na čelo svih istarskih občina. To se najbolje vidi iz broja škola koje su prošle po Kastavščini, škole nad kemi občinska oblast pazi kako na oko v glavu.

Va Kastavščine svršile su škole svoje školsko leto na 15. o. m. sv. mašum i deljenjem nagrada i liti premiji i školskih izveštaji.

Jako lepo je od one občini, da deli premiji mej decu, jer s tem se decu podiže da se bolje uče, a s druge strani pak trusi se mej puk lepe i koristne knjige, meje ke va prvem redu spada molitvenik: „Oče budi volja Tvoja“. To je jako pohvalno. Pohvalno je tulikajše i deljenje školskih izveštaji. I s njimi se podiže decu na marljivo učenje.

Prošloga leta učilo je na svih školah va Kastavščini 19 učiteljskih sila i 11 kateheta. Svih škol pak je bilo 9 na broja. Te škole jesu:

Muška pučka škola va Kastve sa pet razredi i ženska pučka škola va Kastve sa tri razreda. Obe te škole polazilo je ovega leta 822 djece. Za tim dolazi na red mješovit pučka škola va sv. Mateje s tri razreda i s 519 djece, ka su ovo leto redovito polazila onu škola. Jedna takova škola sa isto toliko razredi je i va Rakavce. Tu je škola polazilo 411 dece. Pučka mješovita škola va Klanof ima dva razreda. Nju je polazilo u prošlem šk. leto 274 dece. Nadalje mješovita škola u Brgudna ima jedan razred s 153 dece; mješovita škola va Zamete ima isto jedan razred s 182 dece; tako i škola u Brezima s 200 djece, koja su sva polazila školu.

K tomu se ima pridodat pomoćnu školu va Zvončec s 84 djece. Tako da je prošle šk. god. polazilo pučke škole po Kastavščini niš manje nego 2 tisuće i 645 dece, dočim ih je bilo dužno polaziti 3 tisuće i 99. — Prema tomu ima na Kastavščini 454 dece, ka nisu pohađajla pučke kastavske škole. Nego i od teh 454 djece bit će ih mnogo odsutnih, više njih polazi škole na Voloskem Opštiji i druguda, tako da se more reć, da je polazak dece na Kastavskih školah upravo uzoran.

Od te dece bili su:

Odlikovani 240, dobro se učili 1477,

jedna muška i dve ženske i z jednim velim nožem su rezali jedno brižno dete. S jedne crne kantunice gledal ih je Juda i njim se je ceril. A mene je na to spopal takov strah, da sam se na jednaput čapal za velađu od Danta i prošil sam ga da me zavuču gore.

Ja ne znam kako ni ča, pred manom se je na jednaput učinilo svetlo i ja sam se našal — ogonite kade? V oštarije „Al polo istriano“. Ono Paševičino dobro vino me je tako omamilo, da sam mogal videt sve te lepe stvari.

Gore, dole po Voloskom.

Kristić je šal neki dan k Pačevice, da će puli nje obedvat.

— Cosca la kumanda? pitala ga je gospodarica od „popola Istriano“.

— Dajte mi porcion juhi, rekala je on.

— A s čem juhu?

— A ma z graham! rekala je Kristić.

Malo za tim mu je Pačevica pernešla jedan bumbeki pijat juhi ma tako redke —

Kristić pogleda va pijat — i najednaput se je počel sućevat.

— Ča delate to? prestrašila se je Pačevica. — A niš, rad bim malo pogrjerat va ovu juhu, da vidim ako je kade na dne ki grah.

slabo se učili 302, narazredjeni 106, popravak imaju 9, istupilo 19, umrlo 8.

Iz ovega se vidi, da škole va Kastavščini jako lepo napreduju, ča je svakako osobita zasluga onega vrliga učiteljstva. Mi mu se radujemo, a radujemo mu se već i za to, jer su to sva naša ljudi i me našim pukom, ter se nadamo da te zgojit ljude, ki nete bit svakemu loncu pokrovac, kakoveh se nekoliko sada tamo najde.

Ča nas je opet razveselilo je to, da je i gospodin kapetan Manussi obašal neke one škole. To je jako lepo od gospodina kapitana, aš s tem je pokazal, da mu leži na srcu napredak naših škol i naše detice. Ča takovega nismo bili do sada pul nas naučni gledat.

Neka škole po občine ipohodil je i občinski glavar, g. Jelušić, ter je i dva najbolja školančica na muškog škole va Kastve zapisal va društvo sv. Jeronima u Zagrebu, od kega te dobivat dokle budu živi po četiri knjige badava svako leto. Jako lepo! Ta dva školančica su: Marot Ivan iz Spincič kbr. 70 i Ujčić Franjo iz Jusidi kbr. 71. — Isti dan svršila je i „Delavska škola“ va Kastve. Sve dece bilo je va onoj škole 75. Mej njimi su se osobito dobro učili i lepo napredovali sledeći:

Rubeša Josip iz Kučeli, Karlavariš Ferdinand iz Kastva, Kožul Franjo iz Bregi Pavlinić Oskar i Dukić Robert oba iz Kastva, pak ih je predjednik ove škole lepo nadaril. Prvim dvem podaril je po 10 K va zlata, a drugim trim pak po 5 K. Od onih manjih su se najbolje odlikovali Mihil Franjo i Dukić Šimun oba iz Kastva, ter Varljen Franjo iz Pobreve.

Mi smo imali prilike pregledat malo ona dela ali dišenji, ki se uče i delaju va onoj škole pak moramo reć, da se tu vidi čagod lepega ča je pak velika zasluga od gospodina učitelja Šepca.

Mi ne moremo drugačije nego da preporučimo najtopleje onu školu našemuku, pak da ča više dece va nju pošalje, ka to, ako ju dobro svrše, bit danas jutra dobri delavci. Poznamo ih više, ki su svršili onu školu, a danas su ale proti, ale dobri klesari, al pak makinisti.

Buduće školsko leto će počet na ovoj škole dne 15. septembra, pak neka naš puk ne pozabi ča više moguće svoje dece va nju zapisat.

Va istoj knjige je štampano i izvršuje c. k. pripravnice koju su polazili od 5 upisanih samo 3. Koliko nas veseli napredak svih škola po Kastavščini toliko nas optet boli, da je naša pripravnica spala na tako malen broj učenika. To je žalostno i nerazumljivo ako se uzme u obzir, da je na toj školi namješten kao c. k. učitelj vriedan gospodin Anton Dukić.

Mi preporučamo tu školu i želimo joj da onako lepo napreduje, kako i delavska škola.

Na kraju knjige ima nekoliko prelepih člančica o koristi škole.

Da zaključimo. Evala drevnom Kastvu građu, evala dičnim mužem, ki ga zastupaju i ki su znali kastavsko pučko školstvo podignuti do ovakve lepe visine.

Talijansko i talijansko liberalstvo! Dobili smo iz Cresa grada dopis, koji krasno osvjetljuje liberalstvo talijanske vladajuće stranke u Istri i njezinih pripadnika u Creskoj občini. Priobčiti ćemo ga u budućem broju. Za sada kažemo samo toliko, da je občinsko poglavarstvo navlastnim oglasom zabranilo svako pjevanje po ulicah i javnih prostorijah grada.

Naši će se stalno pokoriti za čas tomu nečuvnomu nalogu, pak zapjevati u svojih kućah i izvan grada omiljene hrvatske pjesmice. Svakoj kritici svake pjesmice moć će dodati: — Svaka sila do vremena, a Bog pravica do vjeka. To će moći govoriti i po ulicah i po javnih mjestih, jer govor još nije hvala Bogu zabranjen. Vlastela koja onakove fermane izdaju, pokazuju najbolje, da njihovomu gospodstvu ozvanja. Živili naši kopaci, i svi njihovi prijatelji!

Izvanrednu sjednicu je održavalo učit. društvo va Voloski kotar u Šapjanah dne 21. t. m. Hrvatskih učitelja bilo je prisutno

prilicno mnogo, dočim je slovenskih bilo vrlo malo. U našem gornjem kotaru ima već trakova one grde bolesti iz Kranjake — koju oni zovu „kerikalizam“ i „liberalizam“. Hvala Bogu, da još toga nije kod nas. Sjednica je tekla mirno i triezno i pala je mnoga lepa beseda. Iza sjednice razvila se vesela i iskrena zabava a zatim je vedina gostova izletjela na „lojtrnicah“ u Il. Bistricu.

Spaslo mu život. Zadnji utorak je jedan zidar našinjal neč na Vile „Milo“ va Opštiji. Prislonil je na zid stubu i popel se je gore na najviši klin. Nego kako je dole bilo tlo mokro spunnula mu se je stuba i on se je nekako uhvatil za ertu od prozora i ostal viseć. jer mu je stuba bila jedan metar i pol niš od nogi. Za sreću prošal je onuda g. Baumgartner. Njemu je na suret poletela jedna malica, kći našega g. Stipančica, i sva prestrašena zvala ga za sobom. On skoči za njom — i uvidiv pogibelj, brže je bolje prislonio stubu bliže k nogam onoga zidara — ne mareć na pogibelj ka je njemu samemu pretiła, da se je ne daj Bog on čovek — ča se je moglo i dogodit — srušil na njega. Kad je nebogi zidar sašal dole, bil je bled kako krpa i dugo vremena ni mogal sprogovorit ni besedi. Svakako čast g. Baumgartnera. Da ni on priskočil onako hitro, onega čoveka ne bi danas bilo više u života.

Kalabrički jad. Kalabrezi okole Kostantinove škovacere se jade, da ni Roža na Voloskem mogla dobit patenti za oštariju odpret. Taj njihov jad je opravdan. Bože moj, kakov kvartinčić a la maka ne bi slabo stal osobito va ovo vreme — e on sti čari do luna. Nekako čudno nam se čini ono, ča se va škovacere piše, da je naime stara Roza postala svetokog glasa. Kako da se to razume? — Pak i još je neč, ča nam je palo v oča. Va škovacere je pisano, da je na Voloskem puno oštarij, ale nijedne kakovu zahteva jedno mesto od kurti. Kuriozi smo, ča će na to Pačevica! Oh! povero „popolo istriano“ ča ti je on doživl! Nego Kristić zna život. Pali kumi Mariji fetica malebernika, a puli Roži žmurljić dudana — non ce mal!

Ča je s g. drom. Stangerom? Jedno pitanje Constantin: „Vaša škovacera, šruduhtor, pisala je milijun puti, da će dr. Stanger bit za stalno poslan ale stran iz sabora doma. Kada tamo on ne samo ča je bil celo vreme va sabore, već je dapače postal i „vice-capitano provinciale“. Ze lo scalgona questa signor Ettorino?!

Kristić mora poč tri meseci va pržen. Čudno. On, ki je govoral, da neće ni minuta utar — pa eto — mora poč 90 dan va pržen. O tem on ne piše niš va Kostantinovoj škovacere. Se zna, on bi moral reć svojim maškici: — Dragi moji mačić! Ja moram poč va pržen tri meseci za laži, ke sam pisal proti Hrvatom. A to njemu ne hita račun. On bi otel, da njegovi mačić vavek misle kako je on nevini i nedužan kako rožica od — fazola.

Ljudi se čude da ni zadnja Kostantinova škovacera sekvestrana. Va njoj da je kako i je va istinu, takoveh porkarij, da je upravo sramota kako se more va dvajsetem vieke nač jedna tiskara, ka more štampevat onakove smradarije. Nego, ako oblasti nisu sekvestrane tu grubo učinile su to za to začet njim valjada ni dal štimih da do kraja pročitaju one bljutavosti. A doktor Kostantin čestitamo na škovacere, koj je on gospodar.

Brizi naši mačići, kega jada te oni provat [danas, kada pride vanka današnji „Narodni list“. Zač ti brizi mačić se ni česa tako ne boje, kako hrvatske trobojnice. A na današnjem „Narodnem liste“ su tri takove banderice, tri, a ne jedna. Zač da je jedna sama, no već hajdede, već bi se dalo nekako potpret, ma tri, tri — To će reć — ravno pod Hrvatsku! I njavkat te naši brizi mačići, njavkat te tako tužno i bolno, kako oni stari rošasti mački, kada njim, drugi, mlaji mačići frajarice preumilju. Brizi mačići — pogledajte kako ih febra trese sporadi onih trih banderice. —

Lovransko stvare. Ferdinando je neki dan bil instalat na podeštu. Lovranci moru

reć, da imaju jednega jako talijentnoga — bürgermajstora. Una, celebritat! Dosta ga je pogledat. Bježim je va zelen od jada, da nisu njega zibrali za podeštu. Kukuma je pak od jada, da nisu njega zibrali, dobil krampli. Če el čoghi l' ojo!

Kogama je ovi dni prodal jednu klučanicu od vrednosti od 70 šoldi za — 10 šforini. — Škoda da ni šal študijat za — abreja!

Ovi dni čekaju va Lovrane kumision, ka će prit poiskat, ako bi kade našla oneh 40 šforini ki su sparili puli zadnjega tanca od „Legi“.

Kumision da ima vele speranci. Chi vive speranto —

Dojdući tanac od „Legi“ će bit na Kozline. Marino farš gli onori di casa.

Za družbu sv. Cirila i Metodja za Istru sakupilo se u Šapjanah u kući g. Pušnika medju učitelji K 12:50.

Razne viesti.

14. julja va Pariza. Pred 113 let vladal je va France kralj Ljudovit XVI. Dobar je to bil čovek, ale su njegovi stariji bili vele frustri i s feštami i z drugimi nepodobitnami hitli su celo kraljevstvo in malora.

Pak izmužen i oguljen do kosti ni već mogal podnašat tolike sramoti pak se je leta 1789. dignul i učinil revolucion kakove još ni svet ni čal ni videl. Nego ta revolucion ni puknula na jednaput, ona se je već pripravljala od više vremena, za to su i bili puni pržni rebilionisti. Pržni, ki je bil upravo kreat takoveh ljudi zval se je Bastil. Na ta pržni su najprvo navallil francuzki revolucionarci i nisu mirovali, dokle nisu oslobodili našnje a tamnicu porušili do temelja.

Bilo je to 14. julja 1789. Ta dan je pravi početak revolucije i cela ga Francuzka slavi kako početak i temelj republiki. Blagdan je to za Franceze kako puli nas najveći crkveni blagdan. Na taj dan nose domoljubni Francezi vianco na apomenik Strasburga. Spomenik, ki ih vavek spamećuje na strašna leta 1870. i 1871. kada su ta lepi grad morali ustupit Prusjanom. — Drugačije su grad i mesta svi okičeni zastavami, a kako svakoga leta, tako se je i ovo leto na velim i prostranem polje Long champs obdržavala rivista velikega broja soldati.

Toj riviste je prisustvoval i predsjednik Loubet sa svemi ministri. Nego za nesreću ta se rivista drži obično za polno kad je najveća vrućina tako da više njih oboli od sunčanice. Tako je bilo i ovo leto. Preko 500 ljudi obolelo je od sunčanice, a nekoliko ih je i umrlo.

Radi tega bit će va parlamente buke, zač je već prošil tjeđan jedan depntat predložil, da neka se ta rivista drži u jutro, kad je hladnije, ale pak neka je se u obće ne drži. Roć bi, da će se drugo leto obdržavat u jutro i pravo je tako, zač ni lepo da dan, ki bi moral značit za francuzku valiko veselje, da znači — velu tugu i žalost.

Dieta dala svinjam za jelo. Pred gradčkom porotom stajala je ovih dana 19-godišnja služavka Ana Schmöbrer, obtučena radi zločina čedomorstva, koje je počinila neverjotajnim zvierstvom. Ona je novorođeno djevojče razsjekla na komade i dala ga svinjam za jesti. Priznala je, da je djetetu nožem razporila truh, položila ga na dasku u pivnici, te razrezala tielo na komade i bacila svinjam u kopađu. Priznala je i to, da je gledala kako su svinje žderale komade djeteta, a onda je sve popopravila da se zametne trag zločina. Ona se je posle toga zvierskoga čina tako obukla, da se je činilo, kao da je još trudna, pa je ostavila službu pod izlikom, da na 14 dana ide rođiti. Branila se je time, da nije znala kako će dietu prehraniti, jer nije mogla računati na nikakovu podporu od strane oca djeteta.

Gg. dopisnici iz Lovrana, Tinjana, Cresa i dr. zamoljena su da se ustpe do budućega broja. Živili!

P. n. občinstvo!

Podpisani javlja, da je počam od 1. julija o. g. preuzelo sam vodjenje svoje

mesarne

u Voloskom-Skradin

pošto je dosadašnji poslovodja gosp. Jvan Večerina odstupio od uprave iste mesarne.

Preporučujući se slavnemu občinstvu najtoplije, občečajem da ču nastojati, da u svem zadovoljim zahtevima sl. občinstva.

Volosko, 1. julija 1902.

S odličnim štovanjem

Rafaël Kundić.

Dr. L. Roheim

posjednik sanatorijuma,

specijalista za tajne bolesti, ordinira svaki dan od 10-12 pr. p. za gospođu, a od 2-5 p. p. za gospođe na Rijecol, vicolo Germania br. 2, I. kat. Nad Ljekarnom D. Accurti.

Najbolji se ljekovi dobiju

Ljekarni „al Redentore“ („k Spasitelju“)

na Rijecol kraj velike crkve a osobito se traže, od namih trava najčinjeni to i najkorisniji za zdravlje čovjeka:

Kaplj „Spasitelja“ najbolje su sredstvo za zdravlje ni zdravlje do visoke starosti njihovom redovitom uporabom; er ljeko nesvijet, odstranjuju drhtanje u silama, ublažuju reumatizam, očišćuju krv i okrijepljuju želudac, koji je prečesto izvor mnogih bolesti. Izvratno su zatim sredstvo oro čudotvorne kaplj „Spasitelja“ proti svakoj slučajnoj boli, tjeraju naduvanje i vjetrova, odstranjuju šgaravicu u grlu, zatim groznicu to grisu u trbuhu i crjevima. Redovitom njihovom uporabom pridružuju redovitu probavu, a tim zaprežuju mnoge bolesti. — Jedna bočica 80 novca.

Pojačano kaplj za maternicu okrijepljuju za pet kapi na komadiću cukra maternicu, krijepe tjelo od slabijeg i mutela glava. Jedna bočica 35 novca, a nadomješćuju sve do maha kapljice, što ih čine rabe za slabost i maternicu.

Bilinski sok proti kašlju. Ne nadkriljivo i najsigurnije ljeci prehladu u prsima, kašalj, promuklost u grlu. Tko boluje na prsim bolestima neka rabi samo ovaj „bilinski sok“ ta ču ga pohvaliti sigurno, kao što svjedoci toliko stotina pohvala, koje su mi poslali upotrebljujući ga. Treba paziti na zaštitni znak „elika Spasitelja“, što se nalazi na svakoj bočici ovih ljekova; a dobije se jednako u Ljekarni podpisanoj kamo molim i naručiti.

Naruči li tko više bočica dobije popust!

HINKO BABIĆ,
Ljekarnik

Rijeka (Fiume) kraj velike crkve.

Višekrat odlikovana s Višekrat odlikovana.

Najstarija i najveća

Tvornica peći i zemljenih stvari

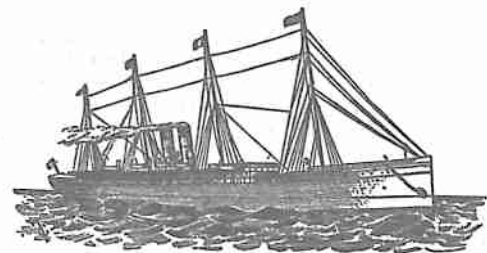
Augusta Dreise

u Ljubljani.

Bogato skladište zemljenih peći i štednika.

Peći u najnovijim bojama i oblikima, izvratno izvedene prodaju se po najnižim cionama od 14 kruna dalje.

Kod većih naručba do 20% popusta. — Cionol šilju se na zahtjev gratis i franko.

Rieka — Amerika

Medjunarodna putna poslovnicu

L. Mašek i drug na Rieci

odprema putnike iz Rieke u Ameriku sa najbrzim parobrodima svakog petka i ponedjeljka.

Upute daje besplatno i brzo

L. Mašek i drug

Via Riva ugao Via Lido.

Putnicima, koji putaju u Ameriku nije nužno da znađu čitati i pisati

Sjećajte se

Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru.

Svoj k svemu!

Vinko Grgurina Ivanov

Jušići br. 72

prodaje u svojem dućanu u Jušićih br. 72 svake vrsti robe kao jestvine, odiela mužka i za djeću, svake vrsti rubaca, čarapa, i svake vrsti robe za kućnu potrebu, železnu robu, razne vrsti porcelana, Roman- i Portland-cement, sumpor i garantirano dobru modru galicu (vitriol), crvenu sol za blago (marva) od 5 kgl. dalje. (8)

Sve uz um jerene cione!

Svoj k svemu!

Tiskara

W. Tomičić i dr. u Opatiji preporuča slavnemu občinstvu svoje bogato skladište najčinijih i najmodernijih posjetnica, omotah, i drugih tiskanica uz vrlo umjerene cione.

Prvi zavod za pogrebe

u Opatiji

preporuča se svime što se odnosi na uređenje odra, mrtvačke sobe i pogreba te skladištem u kome ču sl. občinstvo naći veliki izbor

Mrtvačkih liesova (kasela) i križeva.

Cione su koliko za priredbu pogreba, toliko i za liesove vrlo umjerene.

Odnosne prijave i naručbe prima

Fran Doberlet
Opatija. — Kuća Ertl.

Posujilnica u Voloskom

registrana zadruga na ograničeno jamčenje.

Prima novac na štednju od svakoga, te plaća od istoga 4 1/2% kamata, čisto bez ikakvog odbitka. Rentni porez na uložke plaća posujilnica sama.

Vraća na štednju uložene iznose bez odповјedi, pridržaje si ipak u osobitih slučajevih, pravo otkaza u smislu § 8 društvenoga statuta.

Zajmове (posuđe) daje samo zadrugarom, i to na hipoteku ili na mjernice i zadužnice uz garanciju.

Uredovni sati: svaki dan isim nedelje i blagdana od 9-12 sati pp. i od 3-6 sati poslie podne; u nedelju i blagdana od 9-12 pp.

Društvena pisarna i blagajna nalazi se za sada u odvjetničkoj pisarni Dra. Janežića u Voloskom.

Poblize informacije dobivaju se u pisarni Dra. K. Janežića i Dra. A. Stangera u Voloskom.

Novčani promet u god. 1901 iznašao je K 1161.044-39 — Garancija iznašala je K 133.780.—. — Uloženo je bilo u posujilnici god. 1901 K 575.436-29.

Ravnateljstvo.